УДК 347

БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ЮРИДИЧНА ОСОБА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

NOTION AND FEATURES OF CHARITY ORGANIZATION AS A LEGAL ENTITY

Шпуганич І.І.,
аспірант кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті узагальнюються наведені в науці підходи до розкриття природи благодійної організації як юридичної особи. Здійснено аналіз характерних ознак благодійної організації. На основі проведеного дослідження висловлено авторську позицію щодо вдосконалення чинного законодавства України у вказаній сфері.

Ключові слова: благодійна організація, благодійна діяльність, концепція основної мети, непідприємницька організація.

В статье обобщаются приведенные в науке подходы к раскрытию природы благотворительной организации как юридического лица. Осуществлен анализ характерных признаков благотворительной организации. На основе проведенного исследования высказано авторскую позицию по совершенствованию действующего законодательства Украины в указанной сфере.

Ключевые слова: благотворительная организация, благотворительная деятельность, концепция основной цели, некоммерческая организация.

This article summarizes approaches to reveal of nature of charity organization as a legal entity presented in science. The analysis of charitable organization's characteristic features is conducted. The author's position on improving Ukrainian legislation in this sphere is expressed basing on carried out research.

Key words: charity organization, charity work, concept of main goal, non-profit organization.

Актуальність теми дослідження. Як відомо, довгий час у науці критикувалась вироблена раніше концепція благодійної організації як юридичної особи. Значний період тривали пошуки оптимального підходу для збалансування інтересів усіх учасників цивільних правовідносин. Однак сучасні реалії зумовили необхідність вкотре переглянути вироблену наукою та закріплену законодавцем точку зору на вказану проблематику.

Українська правова наука зіткнулася з труднощами, пов'язаними з пошуком оптимального визначення поняття благодійної організації та виокремлення її характерних ознак. Вони викликані не тільки складністю самої проблеми, недосконалістю законодавства, а й відсутністю цілісної, науково обґрунтованої, такої, що відповідає сучасним потребам і реаліям економічного життя, концепції, яка пояснює природу благодійної організації.

Відтак, метою цієї статті є детальний аналіз норм чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також поглядів вітчизняних дослідників, покликаний виробити альтернативу існуючій дефініції благодійної організації та її сутнісним ознакам.

Вказана проблематика частково була предметом дослідження таких науковців, як О. Літвіна, В. Чепурнов, О. Абросимова, О. Кожушко, Я. Буздуган, І. Єлісєєв та інші.

Нормативне закріплення визначення благодійної організації міститься у спеціальному законодавчому акті – Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», прийнятому 05.07.2012 року. Так, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 цього Закону благодійна організація є юридичною особою приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності [1].

Для детального аналізу зазначеної норми та виокремлення ознак, притаманних благодійній організації, необхідно розділити наведену вище дефініцію на 2 частини. Перша стосується благодійної організації, як юридичної особи приватного права. Друга частина вказує на наявність специфічних ознак, якими наділена благодійна організація.

Відтак, всі ознаки благодійної організації можна поділити на 2 групи:

− загальні, тобто ті, що притаманні всім юридичним особам;

− спеціальні, що притаманні виключно благодійним організаціям і дають можливість вирізнити їх з-поміж інших юридичних осіб.

В силу прямої вказівки закону благодійна організація є юридичною особою приватного права, що відповідає одній із класифікацій, що містяться у ч. 2 ст. 81 Цивільного кодексу України, а саме поділ юридичних осіб за порядком створення. Таким чином належність благодійних організацій до категорії юридичних осіб приватного права дає змогу констатувати наявність у них всіх ознак, що притаманні таким юридичним особам.

Не вдаючись до детального аналізу сформованих цивілістичною наукою підходів до виокремлення ознак юридичної особи, ми розглядатимемо ті, що їй притаманні, базуючись на законодавчих положень.

Під поняттям ознак юридичної особи науковці розглядають «об'єктивні (реальні) якості особи, про яку йде мова» [2, с. 52]. При цьому слід звернути увагу на те, що вони притаманні власне юридичній особі, а не її керівнику, трудовому колективу, учасникам тощо. Окремі вчені, аналізуючи ознаки, мають на увазі «характеристики, що складають зміст уявної форми юридичної особи» [3, с. 12]. Інші ж дослідники вказують, що під ознаками юридичної особи слід розуміти такі внутрішні характеристики, що їй належать, кожна з яких необхідна, а всі разом – достатні, для того, щоб організація могла визнаватися суб'єктом права [4, с. 112].

Базуючись на викладеному вище, можна виділити такі загальні ознаки благодійної організації, як юридичної особи приватного права:

1) *організаційна єдність* (ст. 80, 97 ЦК України). Дана ознака свого часу досліджувалася визначними науковцями радянського періоду. Зокрема, О.С. Іоффе характеризує «організаційну єдність», як необхідну ознаку організації, суть якої полягає в тому, що всередині організації складається така система відносин, завдяки якій вона стає єдиним цілим, очолювана відповідним органом − одноособовим (наприклад, директором) чи колегіальним (наприклад правлінням) [5, с. 130]. В.П. Грибанов і Е.А. Суханов стверджують, що в зміст ознаки юридичної особи «органі-

заційна єдність» включені такі елементи: чітка внутрішня структура організації; наявність органів керування і відповідних підрозділів для виконання своїх функцій; закріплення такої єдності в статуті відповідно до вимог законодавства [6, с. 202].

Схожі думки були свого часу висловлені також М.І. Брагінським [7, с. 93], І.В. Єлісєєвим [4, с. 107] та Ю.О. Заікою, який зазначає, що завдяки цій ознаці воля окремих її членів перетворюється на єдину волю юридичної особи, яка і виступає, як єдиний суб'єкт права, що уособлює наміри осіб, які належать до її складу [8, с. 40].

З позиції авторів курсу лекцій з цивільного права України за редакцією Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора, юридична особа є так би мовити єдиним організмом, який має певну структуру, де кожен елемент виконує свою функцію, що спрямована на досягнення цілей юридичної особи. Така єдність закріплена в статутних документах юридичної особи (статуті, установчому договорі) [9, с. 231].

Таким чином, організаційна єдність є однією з базових та необхідних рис, що характеризує юридичну особу як окремий суб'єкт цивільних відносин, дозволяє об'єднати інтереси декількох осіб та сформувати єдине організаційне утворення.

Зазначена ознака розкривається в благодійній організації через систему органів управління, які покликані виражати та реалізовувати волю організації, як цілісного утворення. Загальні засади управління благодійними організаціями містяться в розділі IV Закону. Водночас органи управління, їх склад, компетенція, порядок діяльності та прийняття ними рішень повинні міститися в установчих документах благодійної організації (п. 3 ч. 2 ст. 14 Закону);

2) *майнова відокремленість.* Чимало дослідників, які займалися дослідженням зазначеної ознаки, тривалий час вважали й досі підтримують думку, що вона є найважливішою серед ознак юридичної особи [10, с. 13; 11, с. 53]. І справді, як справедливо зазначає А.С. Довгерт, «відокремлене майно може бути тільки у власності юридичної особи. Фігура юридичної особи, не власника, існувати в економічному середовищі не може, інакше це суперечило б природі та призначенню юридичних осіб у суспільстві» [12, с. 45].

Виходячи з розуміння майнової відокремленості юридичної особи, як наділення останньої певним об'ємом прав щодо фактично закріпленого за нею майна, що дозволяє виступати в речових правовідносинах, як самостійного суб'єкта права [13], доцільно наголосити на нормативному закріпленню за благодійною організацією не лише права власності, але й інших речових прав на кошти, цінні папери, земельні ділянки, інше нерухоме та рухоме майно, а також нематеріальні активи (ст. 16 Закону). Окрім цього, все перелічене вище є відокремленим від майна (активів) засновників та учасників благодійної організації, які не вправі вимагати від останньої повернення переданих активів.

Із цією ознакою тісно пов'язана й інша, а саме 3) *самостійна майнова відповідальність* (ст. 96 ЦК України), яка, на думку С.М. Братуся є хоч і вторинною (похідною), але більш глибокою, ніж решта ознак, які входять до змісту поняття юридичної особи. На думку вченого, саме майнова відокремленість свідчить про завершеність розвитку юридичної особистості суспільного утворення [14, с. 151].

На відміну від окремих видів підприємницьких товариств, законодавство не міститься спеціальних норм щодо обсягу відповідальності благодійної організації, що дає можливість зробити висновок про необхідність застосування загальних положень ЦК України, а саме ст. 96. Відповідно до неї благодійна організація відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном;

4) *наявність цивільної право– та дієздатності* (ст. 80 ЦК України). Водночас, на відміну від наведених вище ознак, ця є скоріше певною характерною рисою уже зареєстрованої благодійної організації, адже її виникнення пов'язане саме з фактом державної реєстрації відповідної організації;

5) *здатність виступати в цільному обороті від власного імені, у тому числі самостійно виступати позивачем і відповідачем у суді* (ст. 80, 90 ЦК України). Інакше кажучи, благодійна організація, як і будь-яка інша юридична особа, вправі від свого імені набувати і здійснювати майнові й особисті немайнові права та нести обов'язки. Така характерна властивість також розкривається через здатність благодійної організації вчиняти від свого імені юридичні дії, не заборонені законом. А через цю ознаку, з позиції О.М. Садікова, господарсько-оперативна самостійність юридичної особи отримує кінцеве вираження. Виникаючи на підставі зазначених раніше передумов, ця ознака є кінцевим зовнішнім виразом самостійності та цивільної правосуб'єктності юридичної особи [11, с. 55]. Її існування, як і попередньої ознаки, тісно пов'язане з моментом державної реєстрації;

6) *діяльність такої організації здійснюється на підставі установчих документів.* Важливо наголосити на винятковій ролі цієї риси, оскільки саме через неї розкривається приватно-правова природа благодійної організації.

Аналізуючи положення Господарського кодексу України, зокрема ч. 4 ст. 131, слід звернути увагу на недосконаліть її юридичної техніки. Згідно зі згаданою нормою, благодійна організація діє на основі установчих документів, що затверджуються вищим органом управління благодійної організації, і є юридичною особою [15]. Вважаємо, що точніше було б вказати, як запропоновано у законодавчому визначенні, що благодійна організація є юридичною особою приватного права, не уточнюючи при цьому, на підставі яких документів вона діє. Окрім цього, у ч. 4 ст. 131 ГК України допущено помилку, яка спричиняє юридичну колізію та ускладнює етап створення благодійної організації. Йдеться про вказівку на орган, який затверджує установчі документи створюваної організації. Так, відповідно до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» установчі документи благодійної організації затверджуються засновником (засновниками) благодійної організації або уповноваженими ними особами [1]. Натомість ГК України визначає, що установчі документи затверджуються вищим органом управління благодійної організації. Дана норма очевидно потребує змін, адже, по-перше, суперечить базовим положенням цивільного законодавства у частині створення юридичних осіб. По-друге, ця норма аж ніяк не може вважатися спеціальною, бо очевидно є внутрішньо суперечливою: благодійна організація перебуває на етапі створення, її ще не існує, відтак не утворені ще й органи управління, тому вони не можуть затверджувати установчі документи.

Що стосується спеціальних ознак благодійної організації, то ними є, зокрема, такі:

1) встановлення в установчих документах такої організації благодійної діяльності, як основної мети її діяльності. З часу прийняття Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» громадськість практично одноголосно виступила на підтримку нововведення, яке, на її думку, стосувалося заборони благодійним організаціям отримувати прибуток. Втім, цікаво, що таке тлумачення норм закону не зовсім відповідає дійсності. Ми вважаємо, що у законодавстві викладена концепція основної мети, яка неоднозначно тлумачиться науковцями і практиками, що спричиняє неоднакове розуміння певних принципово важливих положень.

У процесі створення благодійної організації засновники самостійно обирають і визначають в установчих документах основну мету її діяльності. Уже згодом створена і зареєстрована в установленому порядку благодійна організація може обрати в добровільному порядку один чи

кілька видів благодійної діяльності, перелік яких передбачений у ст. 5 Закону. При цьому вказаний перелік не є вичерпним, а може буде доповнений нормами й інших Законів України.

Водночас законодавство України не так лояльне до вибору сфер благодійної діяльності. Так, їх перелік чітко визначено у ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації». На нашу думку, встановлення його на законодавчому рівні не відповідає умовам та викликам сучасності. Глобалізація та стрімкий розвиток суспільства неодмінно призведе до виникнення різноманітних нових напрямків і потреб у суспільстві. Відповідно це зумовлюватиме необхідність внесення змін у законодавство, що є, як відомо, досить тривалим процесом і часто не дає змоги ефективно реагувати на потреби громадськості. Таким чином, більш доцільним, з нашої точки зору, застосувати в даному випадку загальнодозвільний принцип, визначивши при цьому на законодавчому рівні напрямки, в яких заборонено здійснювати благодійну діяльність.

Вступаючи в цивільний оборот, суб'єкти господарювання тісно взаємодіють між собою, передаючи при цьому один одному майно, кошти, майнові та речові права, виконуючи роботи та надаючи послуги. Більше того, користуючись передбаченими положеннями цивільного законодавства України щодо представництва, одні суб'єкти вправі виступати від імені інших. Своєю чергою, наведені вище загальноприйняті правила застосовуються до благодійних організацій з певним обмеженням. Так, ч. 3 ст. 3 Закону встановлює заборону надавати благодійну допомогу політичним партіям або від їх імені. Не заперечуючи важливості даної норми, на нашу думку, останню потрібно суттєво змінити, доповнивши новими положеннями, які б розширювали коло суб'єктів, на користь або від імені яких благодійні організації вправі здійснювати благодійну діяльність;

2) особлива спрямованість одержаного прибутку, неможливість його розподілу між засновниками, учасниками, членами трудового колективу тощо.

Досліджуючи статус некомерційних організацій, І.В. Єлісєєв приходить до висновку, що заборона розподілу їх прибутку сприймається, як єдиний чіткий критерій, який дозволяє відокремити некомерційні організації від комерційних [16, с. 165]. Як зазначає Л.І. Якобсон, некомерційне господарювання відрізняється специфічними способами балансування прав і обов'язків, у результаті чого обмежується не стільки можливість отримання коштів, скільки напрямки і форми їх використання [17, с. 43].

На нашу думку, сформульоване у Законі визначення благодійної організації не забороняє останній отримувати прибуток від здійснюваної підприємницької діяльності, як її побічний результат, але такий прибуток не може бути використаний інакше, як для досягнення основної мети. Підтвердженням висунутої тези може бути, зокрема, положення п. 9 ч. 1 ст. 5 Закону, що визначає такий вид благодійної діяльності, як проведення благодійних аукціонів. Наприклад, існує благодійна організація, ціллю заснування якої є надання благодійної допомоги дітям, хворим на лейкемію. У певний момент було прийнято рішення закупити нове обладнання в одну з дитячих лікарень. Для реалізації вказаного завдання учасники організації виготовили певну продукцію і реалізували її на організованому аукціоні. За отримані в результаті кошти було придбане бажане обладнання і передано клініці. В даному випадку основною метою було надання допомоги дитячій лікарні, але для її досягнення необхідні були певні засоби, отримання яких стало можливим шляхом реалізації майна на аукціоні. Відтак можна говорити, що отримання на благодійному аукціоні коштів є додатковою (другорядною) метою діяльності благодійної організації. З іншого боку, зазначені кошти є свого роду прибутком організації, який неодмінно спрямовується на реалізацію основної мети її діяльності. Своєю чергою важливо наголосити на тому, що з точки зору публічного правопорядку отримані кошти не можуть вважатися прибутком та не підлягають оподаткуванню.

Таким чином, ми можемо говорити про подвійну природу благодійної організації, яка з позицій приватного та публічного права матиме різні характеристики. Так, розглядаючи благодійні організації з публічно-правової сторони, беззаперечним залишається факт, що такі організації відносяться до категорії неприбуткових, адже від цього залежить режим їх оподаткування. В цьому аспекті досліджуючи благодійну організацію, як учасника адміністративних правовідносин, О.О. Кожушко рекомендує визначати її, як «недержавну організацію, яка створена для добровільної безкорисливої неприбуткової діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб» [18, с. 55]. Так, запропонована дефініція має певні недоліки, зокрема, не застосовується вироблений в законодавстві України поділ юридичних осіб, не врахована можливість здійснювати благодійну діяльність на користь однієї особи чи окремої територіальної громади тощо.

Цікаво, що наведений вище недолік міститься і в законодавствах окремих зарубіжних держав, наприклад, Республік Молдова (ст. 7 Закону «Про благодійність і спонсорство») та Узбекистан (ст. 3 Закону «Про благодійність»), а також Російської Федерації (ст. 6 Федерального Закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації»). Проте правильним ми вважаємо застосування в уже згаданій дефініції терміну «неприбутковість» з урахуванням вказівки на публічно-правову характеристику благодійних організацій.

Однак не потрібно забувати, що основу в регулюванні приватних правовідносин складає ЦК України, відтак потрібно користуватися його термінологією. Варто зауважити, що у ст. 84–86 ЦК України використовуються поняття «підприємницький» та «непідприємницький» при характеристиці юридичних осіб. Тому, беручи за основу цей поділ, благодійні організації слід віднести до категорії непідприємницьких. При цьому непідприємницький характер благодійної організації означає, що прибуток, отриманий в результаті роботи організації, не підлягає розподілу між її засновниками, учасниками, працівниками тощо.

Зважаючи на викладене вище, ми підтримуємо запропоновану О.А. Абросімовою тезу про те, що не зовсім правильно говорити, що благодійні організації – неприбуткові, адже прибуток у результаті здійснення їх діяльності виникає, але витрачається він особливим способом – на реалізацію поставлених завдань у сфері благодійності [19, с. 65].

Цікаво, що наше розуміння можливості благодійної організації отримувати прибуток з метою спрямування його на встановлені в установчих документах цілі відповідає положенням законів про благодійництво зарубіжних держав. Відповідно до ч. 3 ст. 14 Закону Республіки Казахстан від 16.11.2015 року № 402-V «Про благодійність» благодійна організація має право займатися підприємницькою діяльністю, дохід від якої використовується на надання благодійної допомоги і не підлягає перерозподілу між засновниками [20].

Згідно з ч. 3 ст. 12 Федерального закону Російської Федерації від 11.08.1995 року № 135-ФЗ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійна організація має право здійснювати підприємницьку діяльність тільки для досягнення цілей, заради яких вона створена, і яка відповідає цим цілям [21]. Дуже чітко концепція основної мети викладена у ч. 2 ст. 7 Закону Республіки Молдова від 31.10.2002 року № 1420 «Про благодійність і спонсорство», де вказано, що благодійність є основною діяльністю благодійної організації. В доповнення до цієї норми ч. 3 ст. 13 передбачає право благодійної організації здійснювати підприємницьку діяльність, однак тільки для досягнення статутних цілей. При цьому для здійснення

підприємницької діяльності, не обумовленої статутними цілями, благодійна організація має право засновувати господарські товариства (ч. 4 ст. 13) [22].

Закон Республіки Узбекистан від 02.05.2007 року №ЗРУ-96 «Про благодійність» серед джерел формування майна благодійної організації визначає доходи від дозволеної законодавством підприємницької діяльності, в тому числі надходження від заснованих благодійною організацією комерційних структур [23]. Важливо наголосити на тому, що відповідно до статті 40 Цивільного кодексу Республіки Узбекистан та статті 31 Закону Республіки Узбекистан «Про недержавні некомерційні організації» некомерційна організація (недержавна некомерційна організація) може займатися підприємницькою діяльністю в межах, що відповідають її статутним цілям [24; 25];

3) приватно-правовий характер джерел формування майна (активів) такої організації. Згідно з визначенням терміну «благодійник», що міститься в п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», юридичні особи публічного права не можуть здійснювати благодійну діяльність, в тому числі, якщо бенефіціаром виступатиме благодійна організація. Таким чином, за рахунок коштів, майна, майнових прав і т. д., зокрема, органів державної влади, місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємств тощо, не можуть формуватися активи благодійної організації;

4) наявність особливостей у процесі припинення, а саме: специфічне коло правонаступників у випадку реорганізації, а також цільовий характер використання майна, що залишилося під час ліквідації благодійної організації після задоволення вимог їх кредиторів. Так, на відміну від загальновизнаного правила, що правонаступником юридичної особи приватного права може виступати інша аналогічна юридична особа, до благодійної організації застосовується особливе правило. У випадку реорганізації останньої її правонаступниками можуть стати лише одна чи кілька благодійних організацій.

Окрім цього, відповідно до загальної норми, встановленої ст. 111 ЦК України, майно юридичної особи, що залишилося після задоволення вимог кредиторів (у тому числі за податками, зборами, єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та іншими коштами, що належить сплатити до Державного або місцевого бюджету, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування), передається учасникам юридичної особи, якщо інше не встановлено установчими документами юридичної особи або законом [26].

На відміну від вказаного положення, такі активи благодійної організації мають бути передані одній чи кільком благодійним організаціям у порядку, встановленому установчими документами, або за рішенням суду. Більше того, у випадках, визначених законами України, та за умови відсутності благодійних організацій, зазначених вище, активи благодійної організації, що ліквідується, спрямовуються до Державного бюджету України (ч. 5, 6 ст. 18 Закону).

Досліджуючи правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України, В.О. Чепурнов доводить необхідність запровадження терміну «благодійна юридична особа», який повинен стати родовим щодо визначення організаційно-правових форм цих суб'єктів правовідносин. Під ним науковець розуміє непідприємницьку організацію, що створюється однією чи кількома особами у формі товариства або установи з метою здійснення благодійної діяльності [27, с. 55]. Загалом ми не заперечуємо проти пропозиції заміни поняття «благодійна організація» на термін «благодійна юридична особа», але водночас вважаємо, що в даному випадку це не має принципового значення для розуміння його суті. Своєю чергою навряд чи можна погодитися із дефініцією, сформульованою дослідником у частині зменшення кількості організаційно-правових форм шляхом виключення із їх переліку благодійного фонду.

Виходячи з власного бачення ознак благодійних організацій, О.А. Абросімова пропонує визначати її таким чином: «Благодійною організацією є некомерційна організація, створена на основі вільного добровільного волевиявлення громадян і (або) юридичних осіб, що об'єдналися для здійснення спільної діяльності виключно у благодійних цілях, і яка фінансується за рахунок коштів громадськості» [19, с. 66]. Без сумніву ця дефініція є небезпідставною та достатньо аргументованою, втім також містить певні вади. Наприклад, обмежує право іноземних громадян чи осіб без громадянства створювати благодійні організації, не дозволяє їх одноосібного заснування, а також лімітує коло джерел фінансування таких юридичних осіб.

Як зазначає у своєму дисертаційному дослідженні О.О. Кожушко, для розширеного дослідження поняття і сутності благодійних організації важливого значення набувають основні засади, на яких ґрунтується діяльність таких організацій, тобто принципи. При цьому дослідник наголошує на тому, що істотним недоліком Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» є відсутність нормативного закріплення принципів благодійної діяльності. Саме тому науковець пропонує доповнити зазначений акт чітко сформульованими принципами діяльності благодійних організацій [18, с. 50]. Подібні думки, зокрема щодо розширення переліку принципів та їх нормативного закріплення, висловлювалися також й іншими дослідниками [28]. Ми все ж дотримуємось думки, що включення до закону окремої статті, яка б визначала принципи діяльності благодійних організацій, не є доцільним. Адже виступаючи суб'єктами приватних правовідносин, благодійні організації базують свою діяльність на загальних засадах цивільного та господарського права, що уже закріплені в нормах однойменних кодексів України.

Висновки. Проведене дослідження наукових розробок та пропозицій, а також законодавчих положень дає можливість зробити висновок про необхідність удосконалення легальної дефініції благодійної організації.

Формування поняття благодійної організації є вкрай важливим для правильного розуміння вказаного явища громадськістю. Воно має певні характерні ознаки і займає своє місце в понятійному ряду. Його глибинне осмислення і точне застосування всіма суб'єктами цивільних правовідносин становить важливу передумову для розвитку України, як демократичної правової держави.

Аналіз законодавчого підходу до розуміння благодійної організації, як юридичної особи, дає змогу виокремити дві групи притаманних їй ознак, а саме: загальні, тобто ті, що притаманні всім юридичним особам та спеціальні, якими наділені виключно благодійні організації і які дають можливість вирізнити їх з-поміж інших юридичних осіб. До останніх належать, зокрема, такі: 1) встановлення в установчих документах такої організації благодійної діяльності, як основної мети її діяльності; 2) особлива спрямованість одержаного прибутку, неможливість його розподілу між засновниками, учасниками, членами трудового колективу тощо; 3) приватно-правовий характер джерел формування майна (активів) такої організації; 4) наявність особливостей у процесі припинення, а саме: специфічне коло правонаступників у випадку реорганізації, а також цільовий характер використання майна, що залишилося під час ліквідації благодійної організації після задоволення вимог їх кредиторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про благодійні організації та благодійну діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 25. – Ст. 52.

2. Красавчиков О.А. Сущность юридического лица // Советское государство и право. – 1976. – № 1. – С. 47–55.

3. Цирульников В.Н. Определение юридического лица как субъекта гражданского права: Учеб. пособ. – Волгоград, 2001. – 67 с.

4. Гражданское право. Учебник. / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М., 2002. – Т. 1. – 616 с.

5. Иоффе О.С. Советское гражданское право. – М.: Юрид. лит., 1967. – 494 с.

6. Гражданское право: В 2 т. – Том I. Учебник / Отв. ред. проф. Е.А. Суханов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство БЕК, 1998. – 816 с.

7. Комментарий части первой Гражданского кодекса Российской Федерации. – М.: Редакция журнала «Хозяйство и право», Фирма «СПАРК», 1995. – 597 с.

8. Заіка Ю.О. Українське цивільне право. Навч. посіб. – К.: Істина, 2005. – 312 с.

9. Цивільне право в Україні: курс лекцій: У 6 – ти томах. Т. 1. / Р.Б. Шишка (керівник авт. кол.), О.Л.Зайцев, Є.О.Мічурін та ін.; за ред. Р.Б. Шишки та В.А. Кройтора. – Харків: Національний університет внутрішніх справ. – 2004. – 417с.

10. Басин Ю.Г. Юридические лица по гражданскому законодательству Республики Казахстан: учеб. пособие. – Алматы, 1996. – 158 с.

11. Гражданское право России. Курс лекций. Часть первая / Под ред. О.Н. Садикова. – М.: Юрид. лит-ра, 1996. – 304 с.

12. Довгерт А.С. Проблеми кодифікації цивільного (приватного) права в Україні // Українське право. – 1998. – № 1. – С. 39–50.

13. Захарова Е.И. О понятии «имущественная обособленность юридического лица» / Е.И Захарова // Грамота. – 2013. – № 4. – Ч. III – С. 59–61.

14. Братусь С.Н. Юридические лица в советском праве / С.Н. Братусь. – М.: Юрид. изд-во Министерства юстиции СССР, 1947. – 364 с.

15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.

16. Гражданское право. Учебник. Часть I. Издание третье, переработанное и дополненное / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – М.: ПРОСПЕКТ, 1998. – 632 с.

17. Якобсон Л.И. Некоммерческий сектор экономики: проблемы правового регулирования / Л.И. Якобсон // Государство и право. – 1992. – № 3. – С. 40–48.

18. Кожушко О.О. Адміністративно-правове регулювання порядку створення та діяльності благодійних організацій в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О.О. Кожушко ; Запоріз. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – 200 с.

19. Абросимова Е.А. Благотворительные организации в Российской Федерации : Граждан.-правовые аспекты : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / Е.А. Абросимова. – М., 1994. – 166 с.

20. Закон Республіки Казахстан від 16 листопада 2015 № 402-М «Про благодійність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32932361&show_di=1.

21. Закон РФ від 11.08.1995 року № 135-ФЗ «Про благодійну діяльність та благодійні організації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_7495/.

22. Закон Республіки Молдова від 31.10.2002 року № 1420 «Про благодійність і спонсорство». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=312770&lang=2.

23. Закон Республіки Узбекистан від 02.05.2007 року №ЗРУ-96 «Про благодійність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=1183671.

24. Цивільний кодекс Республіки Узбекистан від 21.12.1995 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111181#156520.

25. Закон Республіки Узбекистан від 14.04.1999 року № ЗРУ-763-I «Про недержавні некомерційні організації». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=10863#19431.

26. Цивільний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

27. Чепурнов В.О. Правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В.О. Чепурнов; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2004. – 175 с.

28. Буздуган Я.М. Організаційно-правові форми та принципи сучасної благодійної діяльності в Україні / Я.М. Буздуган // Віче. – 2011. – № 10. – С. 5–8.